

Underbilag 2 til bilag 14.

Professor, dr. jur. Max Sørensens skitse til udtalelse.

I.

I sin skrivelse af 18. maj 1961 har fakultetet udtalt, „at testamentariske dispositioner i almindelighed kan ændres af lovgivningsmagten inden for grundlovens rammer“.

De grundlovsbestemmelser, der herved kommer i betragtning, er navnlig reglerne i grundlovens § 73 om ejendomsrettens beskyttelse.

Ved afgørelsen af, om denne grundlovsparagraf finder anvendelse i det foreliggende tilfælde, må der tages stilling til, dels om Den arnamagnæanske Stiftelses rettigheder over håndskrifterne er af en sådan art, at de må karakteriseres som en af grundloven beskyttet ejendomsret, dels om de i lovforslaget omhandlede dispositioner er af en sådan art, at de må karakteriseres som en afståelse i grundlovens forstand.

Om begge disse spørgsmål gælder det, at de ikke lader sig besvare ved hjælp af klare og skarpe kriterier. Afgrænsningen af begreberne „ejendomsret“ og „afståelse“ giver såvel i teori som i praksis anledning til store vanskeligheder, og der forekommer tvivlsomme grænsetilfælde, som ikke kan afgøres med sikkerhed på anden måde end ved endelig dom.

II.

Hvad særligt angår det førstnævnte spørgsmål, må det indledningsvis bemærkes, at den omstændighed, at håndskrifterne tilhører en stiftelse, ikke i sig selv er afgørende. En stiftelse kan meget vel have sådanne rettigheder over formuegoder, at den ved anvendelse af grundlovens § 73 ganske må ligestilles med en privat ejer. Ikke mindst vil det gælde ved stiftelser oprettet ved privatretlig viljeserklæring og undergivet privat bestyrelse.

På den anden side er det utvivlsomt, at formuegoder, der tilhører en statsinstitution, ikke omfattes af grundlovens § 73, uanset om den pågældende institution i

administrativ henseende måtte nyde større eller mindre uafhængighed af regeringen.

I det foreliggende tilfælde drejer det sig om håndskrifter, der er testamenteret til Københavns universitet — som nu er en statsinstitution, uanset hvorledes man vil bedømme dets stilling på testationens tidspunkt — men ved kgl. konfirmeret fundats er henlagt til en særlig stiftelse, der bestyres af en kommission, hvis medlemmer alle er udpeget af offentlige myndigheder, og hvis formand udnævnes af undervisningsministeren (jfr. nærmere kgl. anordning nr. 155 af 25. maj 1936). Den arnamagnæanske Stiftelse adskiller sig således fra private stiftelser, hvilket ikke kan være uden betydning ved afgørelsen af, hvilke begrænsninger der ved grundlovens § 73 pålægges lovgivningsmagten med hensyn til indgreb i dens rettigheder.

Endvidere må det tages i betragtning, at stiftelsens rettigheder over håndskrifterne er begrænset ved fundatsens bestemmelser. Stiftelsens bestyrelse kan ikke afhænde eller på anden lignende måde disponere over håndskrifterne, men er forpligtet til at bevare dem med henblik på deres udforskning og offentliggørelse uden at have mulighed for at nyttiggøre dem i økonomisk henseende.

Endelig kan der ikke ganske ses bort fra, hvilke interesser den bestående ordning kan formodes at skulle tilgodes. Uanset den betydelige og særdeles anerkendelsesværdige interesse, enkelte videnskabsmænd kan have i fortsat at kunne benytte håndskrifterne som grundlag for deres videnskabelige arbejde, er det ikke sådanne individuelle interesser, fundatsen tager sigte på. Ej heller kan den bestyrende kommissions interesse i fortsat at kunne forvalte håndskrifterne være afgørende. Hvad fundatsen tager sigte på, er formentlig den mere almene interesse i håndskrifternes bevaring og nyttiggørelse for videnskabeligt og folkeligt oplysningsarbejde, og de rettigheder, der er